herpy

AGAMER

Gonocephalus grandis

Gonocephalus grandis er en stor, slank skogagam fra regnskogene i Sørøst-Asia, der hannen skifter mellom klart grønt, blått og nesten svart. Den blir 50-60 cm og lever i trærne ved bekker og elver. Arten krever et høyt, fuktig og godt ventilert terrarium med rennende vann, og dyrene som selges, er som regel viltfangede og sarte. Den er bare for erfarne holdere.

Familie: Agamidae Engelsk: Giant Forest Dragon Tidligere navn: *Dilophyrus grandis; Goniocephalus grandis; Gonyocephalus grandis* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**50-60 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**8-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og semiakvatisk**
Biotop	**Regnskog og våtmark**
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 150 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Varmeplass	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**80-95 %**
Vann	**Vanndel**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter og mark/snegler**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**6-12 egg**
Inkubasjon	**60-120 dager** ved 26-28 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Gonocephalus grandis er en slank agam, sammenpresset fra sidene, med lang hale, kraftige klør og en tydelig kam av torner i nakken og langs ryggen. Hodet er trekantet med skarpe beinrygger over øynene. Hannen har en velutviklet strupepose, en høyere kam og de sterkeste fargene: grønn med blå og gule flekker på sidene. Fargen kan skifte fra klart grønt til nesten svart på få minutter, og skiftet avhenger av temperatur, humør og stress. Hunnen er mer dempet, med brune striper og marmorering som gjør henne vanskelig å se mellom blader og greiner.

Hannen blir opptil 60 cm til sammen, hvorav omtrent 16 cm kropp og resten hale. Hunnen er litt mindre, opptil 52 cm. Artsnavnet kommer av latin grandis, stor, og viser til artens størrelse. Arten ble beskrevet i 1845 av John Edward Gray. Slekten *Gonocephalus* har tidligere vært brukt bredere enn i dag, og flere slektninger fra Ny-Guinea og Australia føres nå til andre slekter, så eldre litteratur blander ofte artene sammen.

Dyret er sky og raskt. Når det blir forskrekket, spretter det opp eller rett i vannet og svømmer bort. Hannene er territorielle og truer med oppblåst kropp, åpen munn og sterke farger. I handelen er det aller meste av dyrene viltfangede, og de er stresset, tørste og ofte fulle av innvollsparasitter når de kommer hjem. Arten er derfor ikke noe for nybegynnere, og avl i fangenskap er

sjelden.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Gonocephalus grandis lever i Sørøst-Asia. Den finnes i det sørlige Thailand, i Laos og Vietnam, på den malaysiske halvøya og de nærliggende øyene Penang og Tioman, på Sumatra og de små øyene utenfor vestkysten, på Borneo og i Brunei. Typelokaliteten er oppgitt som Rangoon i Myanmar.

I naturen er arten vanlig nok til at den er vurdert som ikke truet.

> **Naturlig utbredelse:** Thailand, Laos, Vietnam, Malaysia, Indonesia og Brunei.

LEVEOMRÅDE

Arten bor i tropisk regnskog i lavlandet og i åslandet og i sumpskog, særlig i tett bevoksning langs bekker og elver. Her er det varmt og fuktig hele året, med små temperatursvingninger mellom dag og natt.

Voksne hanner kan sitte høyt, opptil 15 m oppe på stammer og greiner. Hunner og unge dyr holder seg lavere og kan sitte på store steiner ved vassdraget. Dyret er dagaktivt og soler seg bare kortvarig, for det får mesteparten av varmen fra luften. Fôret er hovedsakelig insekter, larver og edderkopper, men det er sett dyr som spiser unge blader, blomster og frukt. Når et rovdyr nærmer seg, kaster dyret seg i vannet og kan gjemme seg på bunnen mens det holder seg fast i steiner.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 120 × 60 × 150 cm (lengde × bredde × høyde). Høyden er viktigere enn gulvarealet, for arten er et tredyr, og hannen vil sitte høyt. Oppgavene for minimumshøyden varierer fra 90 til 120 cm; 150 cm gir dyret ro til å trekke seg bort fra deg. Store dyr trives best i et skreddersydd terrarium av glass eller plater med god ventilasjon.

Innred med tykke, kryssende greiner på 5-10 cm tykkelse, slik at dyret kan klatre i flere høyder, og med levende planter som ficus, bregner og andre robuste tropeplanter. De gir skjul og holder fuktigheten oppe. Bunnen kan være en blanding av kokosfiber, sphagnum og litt sand med et lag løv. En vanndel i bunnen av terrariet er nødvendig (se vann). Fuktigheten er artens største utfordring: luften må være fuktig, men aldri stillestående, og et lukket terrarium gir luftveisinfeksjon og munnbetennelse. Bruk nettventilasjon i toppen og i en side, og sørg for at dyret ikke kan komme til å gni snuten mot nettet.

Et par kan holdes sammen i et større terrarium hvis begge dyrene har mange skjul og sitteplasser. To hanner må aldri settes sammen. Dyrene er raske og flykter gjerne, så døren må lukke tett.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

TEMPERATUR

Luften skal være 22-28 °C om dagen og må ikke komme over 30 °C. Under en spot kan det være en varmere flekk på 30-32 °C der dyret kan sole seg kort. Natten skal være kjøligere, 18-22 °C og gjerne ned til 16 °C om vinteren. Arten kommer fra skyggefull skog ved vassdrag, og varme er en større fare enn kulde.

Den viktigste temperaturen er luftens, for arten soler seg bare lite. Bruk en termostat, og mål i flere høyder, for varm luft samler seg i toppen av et høyt terrarium. Et dyr som sitter med åpen munn og lys farge, eller som hele tiden søker ned i vannet, har det for varmt og må straks få det kjøligere. I en varm norsk sommer kan det være nødvendig å kjøle ned rommet.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 80-95 %, og oppgavene går opptil 98 %. Sprøyt terrariet grundig morgen og kveld, eller bruk et tåkeanlegg eller regnanlegg på timer. Plantene må rekke å tørke litt mellom sprøytingene, og ventilasjonen må være god, slik at fuktigheten ikke blir til stillestående, klam luft.

Dyret drikker dråper fra blader og greiner og fra vannflaten, så sørg for at det alltid er vann å drikke. Er luftfuktigheten for lav, ses innsunkne øyne, rynket hud og vanskelig hudskifte.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

Arten sitter gjerne i langsomt strømmende vann, og den legger nesten alltid fra seg avføringen i vannet. Et kar eller basseng i bunnen av terrariet med et lite vannfall eller en pumpe er derfor nødvendig. Vannet må over en del av bassenget være dypt nok til at dyret kan svømme og dykke, og kanten må gi lett tilgang. Bruk et filter eller et kar som er lett å ta ut og tømme. Skift en stor del av vannet hver dag eller annenhver dag, for avføring i vannet gir raskt bakterievekst.

LYS OG UVB

Arten trenger UVB og fullspektret lys. Den hører til Ferguson-sone 2, en øgle som soler seg i delvis sol eller av og til. Monter UVB-røret slik at dyret kan komme tett på, men også kan gjemme seg i skygge. Plantene i terrariet trenger samtidig lys, så plantelysrør er en fordel. Lyset skal være på omtrent 13 timer om dagen om sommeren og 11 timer om vinteren. Skift UVB-rør etter produsentens anvisning.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Arten er hovedsakelig insektetende. Fôret må være levende og variert: sirisser, kakerlakker, gresshopper, melorm, larver, snegler og meitemark. Enkelte dyr tar av og til en liten nyfødt mus, men det er ikke nødvendig. Dyret går ikke etter stillestående fôr og kan være vanskelig å få til å spise etter kjøp. Nyankomne dyr kan trenge å få insektene tilbudt med en pinsett, og et avmagret dyr må fôres i ro.

Små mengder plantefôr kan tilbys: unge blader, spiselige blomster og litt myk frukt. Det bør være et tillegg og ikke hovedfôret. Alle fôrdyr støves med kalsium og jevnlig med et vitamintilskudd med D3, og de fôres godt før de gis. Unge dyr fôres daglig, voksne annenhver eller hver tredje dag med det de spiser på 10-15 minutter.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Dyret er sky, raskt og kan bite hardt. Det egner seg til å bli sett på, ikke til å bli tatt opp. Hver gang du åpner terrariet, risikerer du at dyret kaster seg ut av døren eller i panikk løper mot glasset og skader snuten. Arbeid rolig, og hold deg til det nødvendige: fôr, vann og rengjøring.

Hannen er territoriell og truer en annen hann ved å blåse opp kroppen, åpne munnen og vise sterke farger. Dyr som gnir snuten mot glass eller nett, bør få flere visuelle avskjermninger, for eksempel bakvegg og planter helt ned til gulvet. Nyinnkjøpte dyr må få ro og en avføringsprøve til dyrlegen for parasitter.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen har en høyere kam, en større strupepose og sterkere farger enn hunnen, og han er litt større. Hos halvvoksne dyr er kjønnet vanskelig å se, og de bør vurderes av en person med erfaring. Alder og størrelse for kjønnsmodenhet er ikke dokumentert.

PARRING

I naturen skjer paringen i regntiden, og hannen farger seg sterkere og forsvarer området sitt. En kjølig periode om vinteren med 20-24 °C om dagen, 16-20 °C om natten og kortere dager etterligner årstidene. I terrariet kan et par holdes sammen hvis det er plass og mange skjul; ellers settes hunnen inn til hannen en kort tid om gangen. En hann kan også holdes med to hunner. Begge dyrene må være i godt hold. Det er bare få erfaringer med avl, og tallene her er usikre.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger omtrent 6-12 egg per kull i fuktig, løs jord eller humus, gjerne mellom røtter. Hun må ha en kasse med en dyp, fuktig bunn av jord og vermikulitt som hun kan grave i. Hun kan vokte redet en tid etter leggingen. Antallet kull per år er ikke dokumentert. Eggleggingsvansker kan forekomme hos svekkede hunner og krever dyrlege.

INKUBASJON

Eggene legges i et fuktig medium som kokosfiber og vermikulitt ved 26-28 °C, og høyere temperatur kan gi død hos fostrene. Eggene klekkes etter omtrent 60-90 dager; for slekten nevnes opptil fire måneder. Tallene bygger på få dyr og må tas med forbehold. Eggene vendes ikke, og mediet holdes fuktig, men ikke vått.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er omtrent 10 cm lange ved klekkingen og er svært sarte. De må ha det litt kjøligere enn de voksne, en stabil og høy luftfuktighet og så lite forstyrrelse som mulig. Gi dem et enkelt, rent terrarium med planter, skjul og vann, og fôr daglig med små, levende fôrdyr som bananfluer og små sirisser. Følg med på at alle ungene spiser, og skill dem hvis de begynner å slåss.

Helse og vanlige feil

De fleste problemene skyldes feil i klima og viltfangst. Typiske problemer er:

- Luftveisinfeksjon og lungebetennelse når fuktigheten er høy uten ventilasjon, eller temperaturen er for lav.
- Munnbetennelse etter skader på snute og kjever, ofte fra å gni mot glass eller nett.
- Innvollsparasitter hos viltfangede dyr. Få en avføringsprøve undersøkt når dyret er nytt.
- Beinskjørhet (metabolsk beinsykdom) ved for lite UVB og kalsium.
- Dehydrering og avmagring, særlig hos nyinnkjøpte dyr som ikke vil spise.
- Eggleggingsvansker hos hunner.

Gå til en dyrlege med krypdyrerfaring hvis dyret slutter å spise, får åpen munn, slim eller hvesende pust, eller har sår i munnen.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.